

Сваки савремено образовани економиста зна да је развојна економска политика прилично једноставна и да се састоји од следеће четири кључне политике:

1. Рестриктивне фискалне политике – то јест буџетског суфицита,
2. Лабаве монетарне политике - ниских каматних стопа,
3. Обезбеђења повољне инвестиционе климе,
4. Либерализације тржишта – што води унапређењу квалитета услуга и производа и њиховом снижењу.

Рестриктивна фискална политика значи да Влада води политику фискалног суфицита, који у временима кризе може прећи у минимални дефицит. Разлог за буџетски суфицит јесте мања јавна потрошња и већи простор за приватне инвестиције које су у ствари носилац економског развоја. Познато је да велика јавна потрошња потискује приватне инвестиције и гуши привреду.

Лабава монетарна политика значи да Централна банка држи референтну каматну стопу на нижем нивоу како би се предузећа која улазе у инвестиције могла задуживати по повољнијим условима. Оваква монетарна политика неће водити расту инфлације из два разлога: први, јавна потрошња би била зауздана одговарајућом фискалном политиком и други, како је још Милтон Фридман доказао, инфлацију у суштини изазива већа количина новца у оптицају а не висина референтне каматне стопе.

Обезбеђење повољне инвестиционе климе је много комплекснији дио развојне политике јер се под њом подразумева следеће:

Српска економска политика или зашто смо ту где смо

Пише: Раде Ралевић
недеља, 27 јун 2010 10:33

-

добар законодавни оквир,

-

ефикасно и некорумпирано правосуђе,

-

либералан закон о раду којим се послодавцу дозвољава да брже и јефтиније запошљава али и отпушта радну снагу,

-

минималан број бирократских препрека за инвестиције,

-

добра физичка инфраструктура,

-

квалитетна и квалификована радна снага, итд.

Под либерализацијом тржишта се подразумева уклањање монопола где не постоји потреба за њима. Као пример данас може послужити увођење нових оператера фиксне и мобилне телефоније, дозвола осталим авио-компанијама да лете са аеродрома, одобрење да било која фирма може да производи и продаје електричну енергију и слично. У исто време када се ради о истинским монополима, попут водоснабдевања, пречишавања отпадних вода, електропреноса и осталих, њихово ефикасно регулисање, које ће обезбедити одговарајући профит компанијама, јесте неопходно. Државна предузећа у којима партије одлучују о томе ко ће заузети директорске или позиције у одборима директора треба или приватизовати или барем за почетак професионализовати њихов менаџмент.

Макроекономска политика коју су водиле демократске владе и Народна банка Србије од 2001. године (не бих се сада освртао на период економске пропасти током деведесетих година прошлог века) у суштини је била негација било које развојне политике. Ваљда под утицајем домаћих тајкуна, који су се углавном бавили непроизводним, шпекулантским економским дјелатностима, Народна банка Србије је водила политику апресираниог динара. За одржавање јаког динара се користио новац из приватизације, дознаке из иностранства али и краткорочни капитал који су стране банке улагале у Србију због високих каматних стопа и одличног повраћаја на „сигурне инвестиције“. Последица овога је да су се домаћа предузећа задуживала у еврима, што је данас довело до високог валутног ризика. Задуживање у динарима је дестимулисано. Ово је опет резултирало нижим инвестицијама и нижим растом бруто друштвеног производа. У исто време јаки динар у односу на стране валуте је водио већем увозу, смањивао извоз и проузроковао огроман дефицит текућег рачуна. Све ово је водило смањењу конкурентности домаће привреде, паду запослености у производњи и даљем заостајању привреде Србије. И тако пуних десет година.

Наравно, разлози за ову политику су вишеструки али најбитнији су да је она била у складу са брзом зарадом увозничког лобија, те нереалним осећањем становника, то јест гласача, да се заиста боље живи. Када су скоро сви приходи од приватизација потрошени, а дознаке смањене услед економске кризе, наставило се са задуживањем како би се донекле одбранио неодбрањив стандард живљења.

Уз рестриктивну монетарну коју је водила Народна банка, српске владе су скоро све време водиле лабаву фискалну политику. Буџет је током ових десет година углавном био у дефициту јер нису извршене скоро никакве реформе јавног сектора, пензијског, здравственог и образовног система. Тако смо све време трошили више него што смо стварали. Док је јавна потрошња била висока јавне инвестиције су биле минималне што је инфраструктуру оставило на веома ниском нивоу. Осим тога, висока јавна потрошња истиска приватне инвестиције које за резултат имају већу производњу и извоз. Двоструки дефицит (текућег рачуна и буџета) води нижем расту привреде или стагнацији а на средњи рок је најбољи пут у кризу.

На микроекономском нивоу владе Србије су наметале и даље намећу разне бирократске препреке развоју бизниса, субвенционисале и даље субвенционису пропала предузећа, дају подстицаје за све и свашта или ипак свако своме и на тај начин троше новац пореских обвезника. Ја верујем да ја, као и остали порески обвезници, било да се ради о грађанима или предузећима, знају боље како да искористе новац него што то ради, на пример, министар Динкић. Зато су нижи порези, а не субвенције које деле министри по

ко зна каквим критеријима, ефикасније средство развојне економске политике. Зато су лакше регистровање предузећа и једноставније процедуре запошљавања и отпуштања и проглашавања банкрота у ствари део развојне политике.

У исто време приватизација коју је спроводио Савет за приватизацију је углавном била неуспешна јер се за нове власнике приватизованих предузећа нису тражили стратешки партнери који су у „послу“ већ су се фирме продавале оном ко понуди највишу цену. Отуда је и Шарић могао да буде инвеститор у српску привреду.

Што се тиче унапређења инвестиционе климе, о резултатима на том пољу најбоље говоре извештаји Светског економског форума и Херитиџ фондације у којима је Србија рангирана испод просека и налази се иза већине земаља у региону. Корупција како на локалу тако и на вишим нивоима власти, неефикасно правосуђе, заштита „домаћих инвеститора“ шпекуланата који немају ни знања ни воље да се баве ичим до трговином и некретнинама, те економски популизам и демагогија су разлози зашто је српска економија заглибљена. А од ове владе се не може ништа очекивати. Да ли неко верује да Влада која за две године није извела ниједну реформу з може да донесе било какво добро својим грађанима и земљи.

Укратко, уколико Србија жели значајнији раст своје привреде, а то је једини начин да се грађанима обезбеди бољи квалитет живота, онда се мора водити рестриктивна фискална политика, са сталним буџетским суфицитом и лабава монетарна политика са ниским каматним стопама, али без штампања новца изнад раста БДП-а. Што се тиче монетарне политике треба заборавити одбрану динара, а средњерочно чак треба бранити евро од јаког динара. Зашто, ако нам се већ може да као мала земља имамо своју валуту, не искористимо могућности које нам се пружају како бисмо нашој привреди обезбедили конкурентност а грађанима бољи живот. Наравно да не смемо заборавити све здраве потезе неопходне за унапређење инвестиционе климе.

Крајње је време да научимо нешто од врхунских економиста попут Роберта Рубина који је окренуо кејнзијанску економију наглавачке тврдећи да суфицити, а не дефицити, стимулишу привреду одржавајући ниске каматне стопе. Или Милтона Фридмана који је своју економску мисао потврдио у Чилеу, САД и другде, те доказао да је највећи кривац за Велику депресију 1929–1933. године била Држава и њена Централна банка, или Џорџа Шульца из чијих препорука се може много више научити о макроекономији него из тона другог материјала. Можемо и да се угледамо на искуства успешних земаља источне Европе, пре свега Пољске, Чешке и Естоније (ове последње барем док не уђе у еврозону). Послушајмо бившег гувернера Пољске централне банке Славомира

Пише: Раде Ралевић
недеља, 27 јун 2010 10:33

Скржипека, који је непосредно пре трагичне смрти у авионској несрећи у близини Смоленска у *Фајненшел тајмсу* написао: "Као не-чланица еврозоне, Пољска је профитирала од флексибилности девизног курса злата на начин који је помогао раст и смањио дефицит текућег рачуна без увоза инфлације." Зар није деценијска прича периферних чланова евра о драстичном губитку конкурентности била спасоносна лекција. Ослушнимо шта то говори Вацлав Клаус, или како је Дзуриндина Влада у Словачкој успела да преокрене ствари набоље после популисте Мечијара. Погледајмо и Далеки исток, и остале земље у развоју које паметно користе монетарну и фискалну политику у циљу развоја.